رویداد

چرا ارزش دلاری بورس پایین است؟

نبض بورس | شاخص کل بورس تهران به واسطه تکیه به سیگنال مثبت سیاسی توانست به تراز بیش از ۵ میلیون واحدی برسد و رکوردهای جدیدی از خود برجای بگذارد، در چنین شرایطی شاهد آن هستیم که همچنان ارزش دلاری بازار نسبت به این رشدهای پی درپی بسیار پایین است. بهنام علیخانی، کارشناس بازار سرمایه در این باره گفت: رشد شاخص کل بورس تهران تا محدوده ۵ میلیون واحد در نگاه نخست می‌تواند نشانه‌ای از بازگشت رونق به بازار سرمایه تلقی شود، اما بررسی همزمان ارزش دلاری بازار تصویر متفاوتی را نمایان می‌کند. در حالی که شاخص کل طی ماه‌های اخیر رکوردهای جدیدی را به ثبت رسانده، ارزش دلاری کل بازار سهام همچنان کمتر از ۱۰۰ میلیارد دلار برآورد می‌شود؛ سطحی که نه تنها فاصله معناداری با دوران اوج بازار دارد، بلکه بیانگر کاهش قابل توجه اندازه واقعی بازار سرمایه ایران در مقیاس جهانی است. این کارشناس بازار سرمایه ادامه داد: ریشه این تناقض ظاهری را باید در جهش نرخ ارز و افت سنگین بازار طی سال‌های گذشته جست‌وجو کرد. شاخص کل یک متغیر ریالی است و افزایش آن الزاماً به معنای افزایش ثروت واقعی سهامداران یا بزرگ‌تر شدن اقتصاد نیست. به گفته وی، هنگامی که نرخ ارز با سرعتی بیشتر از رشد ارزش شرکت‌ها افزایش می‌یابد، بخش مهمی از رشد اسمی بازار صرفاً بازتاب کاهش ارزش پول ملی خواهد بود. از این رو، مقایسه شاخص کل در مقاطع مختلف زمانی بدون توجه به نرخ ارز می‌تواند تصویر گمراه‌کننده‌ای از وضعیت واقعی بازار ارایه دهد. علیخانی توضیح داد: بازار سرمایه ایران پس از تجربه رکودفرسایشی سال‌های اخیر، با افت محسوس نسبت‌های ارزندگی، خروج نقدینگی و کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران مواجه شد. در این دوره بسیاری از نمادها علی‌رغم رشد درآمدهای اسمی، از منظر دلاری کاهش ارزش را تجربه کردند. همزمان جهش نرخ دلار موجب شد بخش مهمی از افزایش ارزش ریالی شرکت‌ها در مقیاس ارزی خنثی شود. به بیان دیگر، اگرچه قیمت سهام به ریال افزایش یافته است، اما سرعت رشد دلار به گونه‌ای بوده که ارزش دلاری بازار همچنان در سطوح پایینی قرار دارد. این کارشناس بازار سرمایه تشریح کرد: برای درک بهتر موضوع کافی است به این نکته توجه شود که در مقاطع مختلف دهه گذشته ارزش دلاری بورس تهران به بیش از ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلیارد دلار نیز رسیده بود. مقایسه آن ارقام با ارزش فعلی کمتر از ۱۰۰ میلیارد دلار نشان می‌دهد که بازار سرمایه هنوز بخش قابل توجهی از افت واقعی خود را جبران نکرده است. از این منظر، رکودشکنی شاخص کل بیش از آنکه نشان‌دهنده رونق کامل بازار باشد، بیانگر اثر تورم مزمن، استهلاک ارزش پول ملی و عقب‌ماندگی چندساله بازار نسبت به سایر متغیرهای اقتصادی است. وی اظهار کرد: در عین حال، بخشی از وضعیت فعلی را می‌توان نتیجه جامپ ارزی سال‌های اخیر دانست. افزایش شدید نرخ دلار باعث شد ارزش ریالی دارایی‌ها، فروش و سود شرکت‌ها رشد کند، اما از آنجا که نرخ ارز با شتاب بیشتری افزایش یافت، ارزش دلاری بازار سهام کاهش پیدا کرد. به همین دلیل، امروز در شرایطی که شاخص کل در محدوده‌های تاریخی قرار گرفته، ارزش دلاری بازار هنوز در سطوحی قرار دارد که با ظرفیت سودآوری شرکت‌های بزرگ بورسی و حجم دارایی‌های آنها همخوانی کامل ندارد. این کارشناس بازار سرمایه تاکید کرد: با این حال، چشم‌انداز پیش روی بازار می‌تواند متفاوت از سال‌های گذشته باشد. رشد تدریجی نرخ دلار توافقی موجب شده شکاف میان نرخ‌های رسمی و واقعی ارز کاهش یابد و سودآوری بسیاری از شرکت‌های صادرات‌محور بهبود پیدا کند. از سوی دیگر، هر گونه توافق میان ایران و امریکا یا کاهش تنش‌های سیاسی می‌تواند به کاهش انتظارات تورمی و ایجاد ثبات بیشتر در بازار ارز منجر شود. علیخانی گفت: برخلاف تصور رایج، کاهش انتظارات تورمی الزاماً به زیان بازار سهام نیست. در شرایطی که سرعت رشد نرخ دلار کاهش یابد، اما سودآوری شرکت‌ها همچنان افزایش پیدا کند، بازار سرمایه این فرصت را خواهد داشت که بخشی از عقب‌ماندگی ارزش دلاری خود را جبران کند. این کارشناس بازار سرمایه ادامه داد: در واقع، یکی از مهم‌ترین دلایل افت ارزش دلاری بورس در سال‌های گذشته آن بود که نرخ ارز با سرعتی بیشتر از رشد ارزش شرکت‌ها افزایش می‌یافت. وی اظهار کرد: اگر در دوره پیش رو این روند معکوس شود و رشد سودآوری بنگاه‌ها، افزایش سرمایه‌گذاری و ورود نقدینگی به بازار سرمایه از رشد نرخ ارز پیشی بگیرد، ارزش دلاری بازار می‌تواند با سرعت بیشتری افزایش یابد. در چنین شرایطی حتی بدون جهش مجدد دلار نیز امکان رشد معنادار ارزش بازار سهام در مقیاس دلاری وجود خواهد داشت. علیخانی تاکید کرد: بنابراین رشد شاخص کل تا محدوده ۵ میلیون واحد را باید در کنار متغیرهایی همچون نرخ ارز، تورم، سودآوری شرکت‌ها و ارزش دلاری بازار تحلیل کرد. واقعیت آن است که بورس تهران اگرچه از منظر اسمی بخش مهمی از عقب‌ماندگی خود را جبران کرده، اما از منظر دلاری همچنان فاصله قابل توجهی با اوج‌های تاریخی دارد. همین موضوع نشان می‌دهد که بخشی از رشد سال‌های اخیر ناشی از تعدیل اسمی قیمت‌ها در اقتصاد تورمی بوده است. وی در نهایت گفت: با این حال، در صورت تداوم رشد دلار توافقی، ثبات نسبی در بازار ارز، کاهش ریسک‌های سیاسی و بهبود روابط خارجی، ظرفیت قابل توجهی برای ترمیم ارزش دلاری بازار و نزدیک شدن آن به سطوح تاریخی وجود خواهد داشت؛ ظرفیتی که می‌تواند فصل جدیدی از رشد واقعی بازار سرمایه را رقم بزند.

«تعادل» روند معاملات بازار سهام را بررسی می‌کند

رکورد بورس شکسته شد

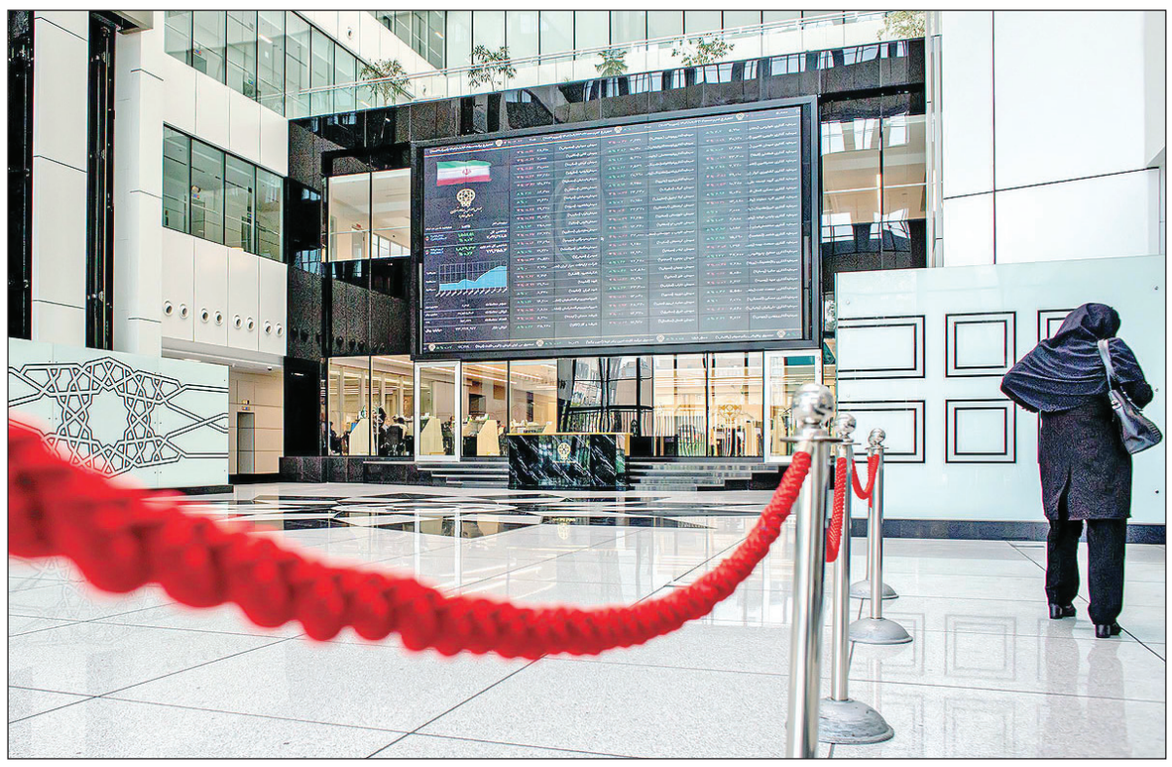

بازار سرمایه ایران که در سال‌های اخیر دوران پرفراز و نشیبی را پشت سر گذاشته بود از سقوط سال ۹۹ گرفته تا رکوردشکنی در روزهای گذشته و در پی انتشار اخبار مربوط به دستیابی به یک توافق اولیه، وارد فاز جدیدی از رونق شده است. این موج مثبت که از ابتدای هفته جاری آغاز شده، نه‌تنها رنگ سبز بسیار پررنگ را به تابلوی معاملات بازگرداند، بلکه توانست رکوردهایی را جابه‌جا کند که برای سال‌ها دست‌نیافتنی به نظر می‌رسیدند. بورس تهران اکنون تحت تأثیر اتمسفر مثبت ناشی از گشایش‌های سیاسی، شاهد ورود سنگین نقدینگی و پرواز شاخص‌های کل است. انتشار خبر توافق اولیه، مانند جرقه‌ای توانست تقاضا را در بازار افزایش دهد. معامله‌گرانی که برای مدت‌ها در حالت انتظار و احتیاط قرار داشتند، با دریافت نخستین نشانه‌های جدی از بهبود روابط بین‌المللی و کاهش ریسک‌های سیستماتیک، به سمت خرید سهام هجوم آوردند. نتیجه این تغییر رویکرد، ثبت مثبت‌های سنگین و پی‌درپی در شاخص کل بود؛ به‌طوری که در پایان معاملات روزهای اخیر، رکوردهای تاریخی شاخص کل و میزان ورود پول حقیقی به بازار شکسته شد. بسیاری از تحلیلگران عقیده دارند که این واکنش سریع، نشان‌دهنده تشنه بودن بازار برای اخبار مثبت و عقب ماندگی آن نسبت به سایر بازارهای موازی است. بورس تهران که طی سال‌های گذشته از بی‌اعتمادی و کمبود نقدینگی رنج می‌برد، حالا با تکیه بر امیدهای ناشی از توافق، در حال ثبت رکوردهای جدید است. درست است شاخص کل به اعداد و ارقام خیره‌کننده‌ای رسیده و قیمت ریالی سهام رشد چشمگیری را تجربه کرده است، اما بررسی‌ها نشان می‌دهد که ارزش دلاری کل بازار همچنان در سطحی پایین‌تر از ۱۰۰ میلیارد دلار قرار دارد و این موضوع کمی برای بازار نگران‌کننده است. به بیان ساده‌تر این موضوع نشان می‌دهد که اندازه واقعی بازار سرمایه ایران در مقیاس جهانی، علی‌رغم رشد اسمی، با کاهش قابل توجهی مواجه شده است. در واقع، بخش بزرگی از رشد فعلی بورس، بیش از آنکه ناشی از بهبود بهره‌وری یا توسعه واقعی شرکت‌ها باشد، واکنشی به تورم و کاهش ارزش پول ملی در سال‌های گذشته است و عقب‌ماندگی خود را جبران می‌کند. پایین ماندن ارزش دلاری بازار زیر مرز ۱۰۰ میلیارد دلار، سیگنالی است که نشان می‌دهد بورس تهران هنوز تا رسیدن به جایگاه واقعی خود در اقتصاد منطقه و جهان فاصله زیادی دارد. به بیان ساده، بورس تهران در حال حاضر ارزان است، اما این ارزانی ناشی از کوچک شدن ابعاد واقعی اقتصاد در برابر نوسانات ارزی است.

خروج نقدینگی از بازارهای موازی

انتشار خبر توافق اولیه باعث شد که جریان نقدینگی در بازارها به‌طور کامل تغییر کند. شواهد نشان می‌دهد که نقدینگی در حال خروج از بازارهای موازی همچون طلا، سکه و ارز است. این بازارها که در زمان تنش‌های سیاسی به‌عنوان پناهگاه امن برای سرمایه‌گذاران عمل می‌کردند، اکنون با فروکش کردن هیجانات منفی و انتشار اخبار توافق، جذابیت خود را از دست داده‌اند. در مقابل، بورس تهران به مقصد اصلی این نقدینگی سرگردان تبدیل شده است. ورود روزانه پول حقیقی به بازار و تداوم آن نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاران نه به صورت هیجانی و لحظه‌ای، بلکه با دیدگاهی جدید در حال بازگشت به بازار سهام هستند. عقیده دارند که اگر روند ورود نقدینگی به همین صورت ادامه یابد، بازار می‌تواند بر مقاومت‌های تکنیکالی پیش‌روی خود غلبه کند؛ چرا که قدرت نقدینگی همواره نیروی محرک اصلی در بازارهای مالی بوده است.

بازار از نگاه معاملات

در پایان معاملات چهارمین روز کاری هفته، شاخص کل بورس با جهشی قابل توجه به کار خود پایان داد و بازهم توانست رکوردشکن شود. نماگر اصلی بازار با رشد ۱۱۹ هزار و ۹۰۳ واحدی، معادل ۲.۴۱ درصد، تاسطح ۵ میلیون و ۱۰۰ هزار و ۳۳۱ واحد پیشروی کرد. همزمان شاخص کل هم‌وزن نیز با افزایش ۱۵ هزار و ۲۰ واحدی معادل ۱.۱۲ درصد به یک میلیون و ۳۵۱ هزار و ۹۸۵ واحد رسید و نشان داد که رشد بازار تنها محدود به نمادهای بزرگ و شاخص‌ساز نبوده است. مهم‌ترین رخداد معاملات را می‌توان ثبت رکوردی تاریخی در ارزش معاملات خرد دانست؛ بر اساس آمارهای ثبت‌شده، ارزش معاملات سهام، حق تقدم و صندوق‌های سهامی به رقم بی‌سابقه ور کورد شکن ۵۴ هزار و ۳۳۲ میلیارد تومان رسید، این تمام رکوردهای پیشین بورس را جابه‌جا کرد. بسیاری از کارشناسان معتقدند رسیدن به چنین سطحی از ارزش معاملات در یک روز، بیانگر اوج‌گیری هیجان و تحرک در میان معامله‌گران است. حجم معاملات نیز در سطحی کم‌سابقه قرار گرفت. داده‌ها بیش از ۱۵۶.۹ میلیارد برگه سهم در طول یک روز، از گردش بالای سرمایه در بازار حکایت دارد. این حجم بالا نشان می‌دهد که علاوه بر رشد قیمت‌ها، تحرک معاملاتی نیز به‌شکل محسوسی افزایش یافته است. بخش مهمی از رشد ارزش و حجم معاملات به افزایش عرضه در نمادهایی بازمی‌گردد که طی روزهای گذشته در صف‌های خرید سنگین قفل شده بودند. این نمادها با افزایش عرضه و امکان انجام معامله، نقش مهمی در بالا رفتن ارزش معاملات ایفا کردند. از مهم‌ترین رویدادهای اثرگذار بر شاخص کل در جریان معاملات، بازگشایی نماد هلدینگ صنایع پتروشیمی خلیج فارس با نماد «فارس» بود. این نماد که به‌دلیل آثار ناشی از جنگ برای مدتی متوقف شده بود، روز اخیر برای نخستین بار پس از آن دوره توقف به تابلو معاملات بازگشت و این بازگشایی با استقبال بسیار خوب معامله‌گران همراه شد و این سهم معاملات خود را با رشد نزدیک به ۱۰ درصدی آغاز کرد. با توجه به وزن بالای «فارس» در شاخص کل بورس، نوسان قیمتی آن تأثیر قابل توجهی بر نماگر اصلی بازار دارد. برآوردها نشان می‌دهد این نماد به تنهایی بیش از ۳۸ هزار واحد اثر مثبت بر رشد شاخص کل داشته است؛ به عبارتی بخش قابل توجهی از صعود روز سه‌شنبه شاخص به عملکرد این سهم شاخص‌ساز مربوط می‌شود. بازگشایی موفق این نماد علاوه بر تأثیر مستقیم بر شاخص، از منظر روانی نیز فضای مثبتی در بازار ایجاد کرد. نگاهی به وضعیت کلی نمادها در پایان معاملات نشان می‌دهد که برتری نسبی با نمادهای مثبت بوده است. در پایان بازار، ۴۵۱ نماد در محدوده مثبت و ۳۶۴ نماد در محدوده منفی قرار گرفتند. همچنین ۳۱۰ نماد با صف خرید و ۱۹۹ نماد با صف فروش معاملات خود را به پایان رساندند. این آمار بیانگر آن است که اگرچه عرضه‌ها نسبت به روزهای گذشته افزایش یافته، اما همچنان تقاضا در بخش قابل توجهی از بازار دست بالا را دارد. در معاملات روز سه‌شنبه بیش از ۴۵۶ میلیارد تومان پول حقیقی وارد بازار سهام شد که نشان‌دهنده ادامه تمایل سرمایه‌گذاران خرد برای حضور در بورس است. در مقابل، حدود ۳ هزار و ۹۹۱ میلیارد تومان سرمایه از صندوق‌های درآمد ثابت خارج شد. این جابه‌جایی منابع می‌تواند نشانه‌ای از تغییر ترجیح سرمایه‌گذاران از ابزارهای کم‌ریسک به سمت سهام و دارایی‌های پرریسک‌تر باشد. تحلیلگران معتقدند خروج سرمایه از صندوق‌های درآمد ثابت و ورود آن به بازار سهام معمولاً در شرایطی رخ می‌دهد که چشم‌انداز بازدهی بورس در کوتاه‌مدت جذاب‌تر ارزیابی شود. افزایش حجم معاملات، رشد شاخص‌ها و شکل‌گیری صف‌های خرید در بسیاری از نمادها، همگی عواملی هستند که می‌توانند چنین انتظاری را در میان معامله‌گران تقویت کنند. در پایان معاملات روز اخیر، ارزش سفارش‌های خرید ثبت‌شده در سامانه معاملاتی رقم قابل توجه ۲۰ هزار و ۱۲۵ میلیارد تومان را نشان می‌داد؛ در حالی که ارزش سفارش‌های فروش حدود ۲ هزار و ۳۹۹ میلیارد تومان بود. اختلاف چشمگیر میان سفارش‌های خرید و فروش حاکی از آن است که با وجود افزایش عرضه‌ها، همچنان کفه تقاضا سنگین‌تر است و خریداران تمایل بالایی برای ورود یا افزایش موقعیت‌های خود دارند. کارشناسان بازار سرمایه عقیده دارند که تداوم این روندی به پایداری جریان نقدینگی و ثبات شرایط کلان اقتصادی وابسته است. هر چند رکوردشکنی ارزش معاملات و رشد قابل توجه شاخص‌ها نشانه‌ای از رونق کوتاه‌مدت بازار تلقی می‌شود، اما حفظ این سطوح نیازمند تقویت اعتماد سرمایه‌گذاران و ثبات در متغیرهای اثرگذار است.

انرژی ارزان، ریشه قاچاق سوخت و ناترازی در بازار انرژی

مدیرعامل بورس انرژی ایران در نشست بررسی اقتصاد انرژی کشور که با محوریت «چالش‌های حکمرانی و تنظیم‌گری در انرژی ایران» برگزار شد، از نتایج اجرای یکی از ابزارهای جدید بازار انرژی خبر داد و اعلام کرد از زمان آغاز عرضه اوراق گواهی صرفه‌جویی گاز در بورس انرژی تاکنون حدود ۱.۵ میلیارد مترمکعب در مصرف گاز کشور صرفه‌جویی شده است. این نشست در دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه صنعتی شریف برگزار شد و در آن جمعی از کارشناسان، پژوهشگران و فعالان حوزه انرژی حضور داشتند. او در ادامه با اشاره به تغییر نگاه به صنعت برق در برنامه هفتم توسعه بیان کرد که در این برنامه نگاه متفاوتی نسبت به گذشته در حوزه برق شکل گرفته است. هرچند به گفته‌وی این تغییر رویکرد می‌تواند گامی مثبت تلقی شود، اما همچنان فاصله قابل توجهی میان نظام تنظیم‌گری فعلی کشور با استانداردهای بین‌المللی، به‌ویژه استانداردهای رایج در اروپا، وجود دارد. نظیفی معتقد است که ساختار تنظیم‌گری در ایران هنوز با الگوهای موفق جهانی فاصله دارد و برای رسیدن به یک نظام کارآمد باید اصلاحات اساسی در این حوزه انجام شود. مدیرعامل بورس انرژی همچنین به نوع نگاه سیاست‌گذاران به مسائل حوزه انرژی اشاره کرد و گفت در بسیاری از موارد تصمیم‌گیران از زاویه حسابداری به موضوعات نگاه می‌کنند. به این معنا که تمرکز اصلی بر تراز مالی یا هزینه‌های مستقیم است و پیامدهای اقتصادی و ساختاری تصمیمات کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. از سوی دیگر، در بخش رگولاتوری یا تنظیم‌گری نیز عمدتاً نگاه فنی و مهندسی حاکم است و کمتر به ابعاد اقتصادی و بازارمحور توجه می‌شود. به اعتقاد او، همین ترکیب نگاه حسابداری در سیاست‌گذاری و نگاه صرفاً فنی در تنظیم‌گری باعث شده است که برخی تصمیمات با واقعیت‌های اقتصادی بازار انرژی همخوانی نداشته باشد.

پایان دوره انرژی ارزان

نظیفی در بخش دیگری از سخنان خود به مساله قیمت انرژی اشاره کرد و تأکید داشت که دوره انرژی ارزان به پایان رسیده است. او تصریح کرد که در شرایط کنونی باید پذیرفت که انرژی دیگر کالایی ارزان و نامحدود نیست و برای استفاده از آن لازم است قیمت اقتصادی پرداخت شود. به گفته‌وی، تداوم تصور انرژی ارزان در اقتصاد ایران موجب شکل‌گیری مشکلات ساختاری در بازار انرژی شده است. او برای توضیح این موضوع به مساله قطعی‌های انرژی اشاره کرد و گفت زمانی که با قطعی گاز یا برق مواجه می‌شویم، در واقع به این معناست که ارزش یا قیمت واقعی آن کالا به سطحی بسیار بالا رسیده است. در چنین شرایطی، نبود دسترسی به انرژی نشان می‌دهد که قیمت واقعی آن در عمل بی‌نهایت شده است. به همین دلیل طراحی سازوکاری که امکان دسترسی پایدار به انرژی با قیمت اقتصادی را فراهم کند، در حقیقت می‌تواند به کاهش هزینه‌های واقعی برای مصرف‌کنندگان منجر شود. مدیرعامل بورس انرژی در ادامه خاطرنشان کرد که یکی از مبانی اصلی سوددهی شرکت‌ها باید اقتصادی بودن نرخ انرژی باشد. با این حال در حال حاضر بسیاری از شرکت‌ها خوراک یا انرژی مورد نیاز خود را با نرخ‌هایی بسیار پایین‌تر از قیمت واقعی دریافت می‌کنند. این مساله از نگاه او باعث شده است که برخی بنگاه‌ها نه بر اساس بهره‌وری یا نوآوری، بلکه بر پایه دسترسی به انرژی ارزان سودآور باشند. نظیفی یکی از دلایل اصلی مقاومت در برابر اصلاح قیمت‌ها در حوزه انرژی را وجود ذی‌نفعان در ساختار فعلی دانست. به گفته او، برخی گروه‌ها از فضای مبهم و غیرشفاف موجود در بازار انرژی سود می‌برند و طبیعی است که در برابر هر گونه اصلاح ساختاری مقاومت کنند. او برای توضیح این مساله به بازار هیدروکربوری بورس انرژی اشاره کرد و گفت در این بازار گازوییل به‌صورت شفاف و رقابتی عرضه می‌شود و آخرین کشف قیمت آن بیش از ۴۰ هزار تومان بوده است. در مقابل، همین کالا در برخی بخش‌ها با نرخ بسیار پایین‌تر و حتی حدود لیتری ۳۰۰ تومان عرضه می‌شود. به گفته نظیفی، وجود چنین فاصله قیمتی بزرگی که از حدود ۳۰۰ تومان تا بیش از ۴۰ هزار تومان متغیر است، زمینه ایجاد رانت‌های قابل توجهی را فراهم کرده است. این اختلاف قیمت گسترده باعث می‌شود برخی افراد یا گروه‌ها از این شکاف قیمتی منافع هنگفتی کسب کنند. او وضعیت بازار برق را نیز مشابه همین شرایط توصیف کرد. به گفته مدیرعامل بورس انرژی، در بازار برق آزاد قیمت هر کیلووات ساعت برق تا حدود ۱۵ هزار تومان کشف می‌شود و در بازار برق سبز نیز این رقم به حدود ۷ هزار تومان می‌رسد. این در حالی است که هزینه تمام‌شده تولید برق در نیروگاه‌ها تقریباً در همین حدود یعنی حدود ۷ هزار تومان به ازای هر کیلووات ساعت برآورد می‌شود. در چنین شرایطی، نیروگاهی که برق تولیدی خود را در تابلوی معمولی بازار برق با قیمت حدود ۳۰۰ تومان عرضه می‌کند، عملاً با زیان مواجه خواهد شد. نظیفی در بخش دیگری از سخنان خود به مفهوم «توزیع عادلانه» در حوزه انرژی پرداخت و گفت پیش از آنکه درباره عدالت در توزیع صحبت کنیم، باید مشخص شود که دقیقاً چه کالایی در حال توزیع است و هدف از این توزیع چیست. او برای روشن‌تر شدن این موضوع مثالی مطرح کرد و گفت اگر قرار باشد آنبات توزیع شود، توزیع مساوی میان همه افراد می‌تواند منطقی باشد، اما اگر موضوع آنتی‌بیوتیک باشد، طبیعی است که این دارو باید به بیمارانی برسد که واقعاً به آن نیاز دارند. او با طرح این مثال تأکید کرد که در حوزه انرژی نیز باید چنین پرسش‌هایی مطرح شود. برای مثال باید مشخص شود هدف از تولید و عرضه انرژی چیست: آیا هدف اصلی ایجاد رفاه عمومی برای شهروندان است یا ایجاد شرایط رقابتی برای فعالیت بنگاه‌های اقتصادی؟ همچنین باید مشخص شود منافع حاصل از فروش منابعی مانند نفت چگونه باید توزیع شود. آیا این منافع باید میان همه مردم ایران توزیع شود یا تنها میان کسانی که در داخل کشور زندگی می‌کنند؟ به گفته نظیفی، هنوز پاسخ روشن و اجماعی برای این پرسش‌های اساسی در نظام سیاست‌گذاری انرژی کشور ارایه نشده است. مدیرعامل بورس انرژی در ادامه سخنان خود به منابع تأمین مالی دولت اشاره کرد و گفت یکی از این منابع، شبکه بانکی است. به گفته او وضعیت انضباط مالی بانک‌ها تا حد زیادی مشخص است و چارچوب‌های مشخصی برای فعالیت آنها وجود دارد. در مقابل، ابزار دیگری که دولت برای تأمین مالی استفاده می‌کند انتشار اوراق بدهی از جمله اسناد خزانه است. او انتشار اوراق اسناد خزانه را نمونه‌ای موفق از ابزارهای مالی دانست و گفت این اوراق تاکنون حتی یک ریال نکول یا عدم پرداخت نداشته‌اند. به گفته نظیفی، انضباط مالی در بازار اوراق بدهی در سطح بسیار بالایی قرار دارد، زیرا اکوسیستم این اوراق تا حدی خارج از سازوکارهای سنتی دولتی عمل می‌کند. به همین دلیل تاکنون حتی یک روز تأخیر در پرداخت اصل یا سود این اوراق در سررسید مشاهده نشده است. نظیفی همچنین به موضوع قیمت انرژی در ایران در مقایسه با کشورهای منطقه اشاره کرد و گفت در حال حاضر ایران ارزان‌ترین انرژی در منطقه را در اختیار مصرف‌کنندگان قرار می‌دهد. به گفته او قیمت گازوییل، برق و بنزین در ایران به‌مراتب پایین‌تر از بسیاری از کشورهای همسایه است. این سیاست اگرچه در ظاهر به نفع مصرف‌کنندگان داخلی به نظر می‌رسد، اما پیامدهای اقتصادی و اجتماعی گسترده‌ای به همراه داشته است.

گسترش قاچاق سوخت به کشورهای همسایه

او توضیح داد که یکی از پیامدهای این سیاست، گسترش قاچاق سوخت به کشورهای همسایه است. اختلاف قیمت قابل توجه میان ایران و کشورهای اطراف باعث شده است که قاچاق سوخت به یک فعالیت سودآور تبدیل شود. از سوی دیگر، مصرف بالای داخلی ناشی از قیمت‌های پایین موجب شده است که کشور در برخی موارد حتی نیازمند واردات فرآورده‌های نفتی نیز باشد. مدیرعامل بورس انرژی در ادامه به ابزار «اوراق گواهی صرفه‌جویی انرژی» اشاره کرد و گفت بورس انرژی با استفاده از این ابزار تلاش کرده است امکان مدیریت مصرف و ایجاد انگیزه برای صرفه‌جویی را فراهم کند. در قالب این ابزار، افرادی که انرژی یارانه‌ای دریافت می‌کنند می‌توانند در صورت کاهش مصرف، مازاد سهمیه خود را در بازار به فروش برسانند. به گفته نظیفی، از زمان آغاز عرضه این اوراق تاکنون حدود ۱.۵ میلیارد مترمکعب گاز در کشور صرفه‌جویی شده است. این میزان گاز صرفه‌جویی شده به مصرف‌کنندگان دیگر، عمدتاً در بخش‌هایی مانند گلخانه‌ها، واگذار شده است. این تجربه به گفته او نشان می‌دهد که استفاده از ابزارهای بازارمحور می‌تواند در مدیریت مصرف انرژی نقش موثری ایفا کند. او همچنین پیشنهاد داد که در صورت گسترش این ابزار به بخش خانگی، می‌توان انتظار داشت که خانوارها نیز به سمت مدیریت بهتر مصرف حرکت کنند. در چنین حالتی مردم می‌توانند با صرفه‌جویی در مصرف انرژی، مازاد سهمیه خود را در بورس انرژی به فروش برسانند و از این طریق منفعت اقتصادی کسب کنند. به اعتقاد نظیفی این سازوکار می‌تواند انگیزه‌های اقتصادی لازم برای کاهش مصرف و افزایش بهره‌وری انرژی را در سطح جامعه ایجاد کند. در پایان این نشست، مدیرعامل بورس انرژی به تجربه‌های جهانی در زمینه تنظیم‌گری بازار انرژی اشاره کرد و گفت در اغلب کشورها تنظیم‌گری در این حوزه بر دو رکن اصلی استوار است. نخست رکن فنی یا همان دیسپچینگ است که به مدیریت شبکه و مسائل فنی مانند پایداری شبکه، مدیریت جریان انرژی و نگهداری زیرساخت‌ها مربوط می‌شود. رکن دوم نیز تنظیم‌گری اقتصادی است که به سازوکارهای بازار، قیمت‌گذاری و ایجاد رقابت مرتبط است.

بازار سهام

دامنه نوسان بورس تغییر می‌کند؟

محمود گودرزی، مدیرعامل بورس تهران، درباره احتمال تغییر دامنه نوسان معاملات اعلام کرد: طبق مقررات بازار سرمایه، هرگونه اصلاح در دامنه نوسان ابتدا باید از سوی بورس‌ها پیشنهاد شود و سپس به تصویب هیات‌مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار برسد. با این حال، هیات‌مدیره بورس تهران تاکنون هیچ تصمیمی در این زمینه اتخاذ نکرده و پیشنهادی نیز به سازمان بورس ارایه نشده است. وی درباره چگونگی مدیریت و پاسخگویی به حجم بالای تقاضا در بازار سرمایه اظهار داشت: سازمان بورس و سایر ارکان بازار در چارچوب قوانین و مقررات وظایف خود را انجام می‌دهند، اما تصمیم نهایی برای خرید و فروش سهام بر عهده سرمایه‌گذاران است و در نهایت، مکانیزم عرضه و تقاضا مسیر تعادل بازار را مشخص خواهد کرد. مدیرعامل بورس تهران با اشاره به برنامه‌های تأمین مالی از طریق بازار سرمایه گفت: در صورت برنامه‌ریزی انجام‌شده، هفته آینده پذیره‌نویسی نخستین صندوق پروژه انرژی خورشیدی با ارزشی در حدود هزار میلیارد تومان در بورس تهران آغاز می‌شود. همچنین راه‌اندازی یک صندوق پروژه بزرگ دیگر نیز در دستور کار قرار دارد که اطلاعات تکمیلی آن در زمان مناسب منتشر خواهد شد. گودرزی افزود: بر اساس مذاکرات و تفاهمات صورت گرفته و با توجه به انتقال سهام شرکت ستاره خلیج فارس به سازمان تأمین اجتماعی و شرکت سرمایه‌گذاری تأمین اجتماعی (شستا)، این شرکت به عنوان یکی از ناشران بزرگ و تأثیرگذار بازار سرمایه در فهرست عرضه‌های اولیه بورس تهران قرار گرفته است. وی تصریح کرد: در صورت فراهم شدن شرایط لازم و آماده شدن زیرساخت‌ها، امیدواریم عرضه اولیه سهام شرکت ستاره خلیج فارس در سال جاری عملیاتی شود. مدیرعامل بورس تهران همچنین درباره استفاده از ظرفیت صندوق‌های پروژه برای بازسازی صنایع بیان کرد: پیگیری این موضوع به‌صورت مستقل از سوی سازمان بورس و اوراق بهادار در حال انجام است و جزییات بیشتر آن باید از طریق این سازمان اعلام شود. محمود گودرزی مدیرعامل بورس تهران گفت: احتمالا هفته آینده نخستین صندوق پروژه انرژی خورشیدی با ارزش یک هزار میلیارد تومان (یک همت) در بورس تهران پذیره‌نویسی خواهد شد. او افزود: همچنین یک صندوق پروژه بسیار بزرگ دیگر نیز در دستور کار امسال قرار دارد که بزودی اطلاع‌رسانی خواهد شد. مدیرعامل بورس تهران در ادامه با اشاره به رایزنی‌های انجام‌شده، تصریح کرد: با توجه به انتقال سهام شرکت نفت ستاره خلیج‌فارس به مجموعه سازمان تأمین اجتماعی و شستا، تفاهم‌های لازم صورت گرفته است و ان‌شاءالله با فراهم بودن بسترهای لازم، امسال شاهد عرضه اولیه سهام شرکت نفت ستاره خلیج‌فارس به عنوان یکی از ناشران بسیار بزرگ بازار سرمایه در بورس تهران خواهیم بود. گودرزی در پایان خاطرنشان کرد: این عرضه در برنامه‌های جدی ما قرار دارد و جزییات دقیق آن به‌مرور و با پیشرفت مراحل اجرایی به اطلاع سهامداران و فعالان بازار خواهد رسید.

پذیره‌نویسی ۳ نماد اوراق مرابحه دولت با سود ۲۳ درصدی

وزارت امور اقتصادی و دارایی از سه‌شنبه ۲۶ خرداد ۱۴۰۵، پذیره‌نویسی ۳ نماد اوراق مرابحه عام دولت با نام‌های «اراد ۲۸۷»، «اراد ۲۸۸» و «اراد۲۸۹» را به مدت یک روز از طریق فرابورس ایران آغاز می‌کند. این اوراق با نرخ سود سالانه ۲۳ درصد و سررسیدهای ۱۳، ۲۶ و ۲۹ ماهه، با هدف تأمین نقدینگی برای خرید کالا و خدمات دستگاه‌های اجرایی منتشر می‌شوند. فرابورس ایران با صدور اطلاعیه‌ای، جزییات پذیره‌نویسی ۳ سری از اوراق مرابحه عام دولت را اعلام کرد. این اوراق با نمادهای «اراد ۲۸۷»، «اراد ۲۸۸» و «اراد ۲۸۹» در تاریخ ۲۶ خرداد ۱۴۰۵ و تنها به مدت یک روز کاری از طریق بازار ابزارهای نوین مالی فرابورس ایران، پذیره‌نویسی خواهد شد. بر اساس این اطلاعیه، نماد «اراد ۲۸۷» دارای سررسید ۲۶ تیر ۱۴۰۶ (مدت ۱۳ ماه)، نماد «اراد ۲۸۸» با سررسید ۲۶ مرداد ۱۴۰۷ (مدت ۲۶ ماه) و نماد «اراد۲۸۹» با سررسید ۲۶ آبان ۱۴۰۷ خواهد بود. نرخ سود هر سه نوبت اوراق، ۲۳ درصد سالانه تعیین شده و مبلغ اسمی هر ورقه ۱۰۰ هزار ریال است. سود این اوراق هر ۶ ماه یک‌بار از تاریخ انتشار (۲۶ خرداد ۱۴۰۵) پرداخت می‌شود. وزارت اقتصاد به نمایندگی از دولت جمهوری اسلامی ایران، ناشر این اوراق است و تضمین پرداخت آن بر عهده سازمان برنامه و بودجه کشور است. خزانه‌داری کل کشور نیز به عنوان متعهد تسویه و پرداخت معرفی شده است. همچنین شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، عامل پرداخت خواهد بود. بر اساس اعلام فرابورس، این پذیره‌نویسی به روش حراج انجام می‌شود و کارگزاران عضو فرابورس، شبکه پذیره‌نویسی را تشکیل می‌دهند. تمام کارمزدهای مربوط به پذیره‌نویسی بر عهده ناشر (دولت) است و کارگزاران حق دریافت کارمزد از مشتریان را ندارند. با این حال، کارمزد معاملات ثانویه این اوراق بر اساس نرخ‌های مصوب سازمان بورس از خریداران و فروشندگان دریافت خواهد شد. سفارش‌ها در سامانه معاملات ثانویه باید مضربی از ۵ هزار ورقه باشد. سفارش‌های با حجم کمتر از ۵ هزار ورقه در نماد خرده‌فروشی انجام می‌شود. حداقل حجم سفارش در پذیره‌نویسی یک ورقه و حداکثر حجم هر سفارش ۱۰ میلیون ورقه تعیین شده است. این اوراق با هدف تأمین نقدینگی مورد نیاز برای خرید کالاها و خدمات دستگاه‌های اجرایی منتشر می‌شود و ذی‌نفع نهایی آن، دستگاه‌های اجرایی دارای اعتبار قانون بودجه سال ۱۴۰۵ کل کشور هستند.